

VAN DE BESTUURSTAFEL

Voor u ligt al weer het eerste nummer van onze 72ste jaargang. Het gaat eigenlijk best goed met de NGV. Natuurlijk er blijft altijd het nodige te wensen: meer jeugd, meer inzet van m.n. bestuurlijke vrijwilligers. Maar het is best goed om eens te kijken wat er allemaal wél gebeurt. Dat is allereerst de uitgave van ons prachtige en interessante blad G&H. Henk Duyverman heeft een ploeg om zich heen weten te "verzamelen" die bewezen heeft een topproduct te leveren. De vormgever Rudi Dekker draagt daar ook het nodige aan bij. Maar ook de afdelingen hebben allemaal een regelmatig verschijnend periodiek dat er zijn mag. Soms is het jammer dat die alleen voor de eigen leden toegankelijk zijn.

Een ander positief punt is dat we de laatste jaren eigenlijk niet in leden aantal achter uit gaan. Het blijft constant zo rond de 1400. Er verdwijnen er per jaar zo'n 100 leden, maar die komen er ook weer bij – zo door de bank genomen. Thomas Kuipers heeft daar meer werk aan dan menigeen van u wel denkt.

In 2017 lukte het om het zoeken in de Winterswijkse steengroeve weer mogelijk te maken.

De ontwikkeling en realisatie van de gezamenlijke website met GEA en de link met onze afdelingen is een ander prima punt. Shirley van Heck gaat ons bestuur verlaten en dus ook het werk aan de website, maar Geert ten Broeke heeft laten zien dat hij een goede opvolger is. Geert is geen bestuurslid geworden, maar dat is natuurlijk ook niet echt nodig. Ook de organisatie van geologische cursussen wordt door iemand buiten het bestuur overgenomen.

Pseudotachyliet in de Salvamento groeve, Vredefort inslagkrater (2,02 miljard jaar geleden) – Zuid Afrika (foto: André Noest).

Zoals u weet ga ik met de komende Algemene Ledenvergadering mijn voorzitterschap beëindigen. Ik denk dat er zicht is op een goede opvolging, maar u kunt zich tot op de dag van de ALV aanmelden als kandidaat. Het enige dat u hoeft te doen is de functie te willen en het benodigde aantal handtekeningen van NGV-leden te verzamelen.

Ik ben blij dat we met Henk Scholts, Jan Smit, Bas van de Schootbrugge en Henk Duyverman een slagvaardig bestuur hebben dat aangevuld met één of twee nieuwe leden de NGV een mooie toekomst tegemoet kan leiden.

Ik wens hen en u alle goeds voor een prachtige geologische invulling.

Paul van Olm

GEZAMELIJKE CONTACTDAG GEA/NGV (ALV DAG)

Zaterdag 7 april 2018

Gecombineerd met de Algemene Ledenvergadering (ALV) van de NGV In het Koningsbergergebouw van de UU, Budapestlaan 4b, Uithof-Utrecht, Cosmos zaal.

Programma

- 10.00 - 11.00 uur registratie koffie/thee - geologische boekenmarkt.
- 11.00 - 11.45 uur GEA - lezing
- 11.45 - 12.30 uur GEA - lezing
- 12.30 - 13.30 uur lunch (neem uw eigen lunchpakket mee) koffie/thee inbegrepen - geologische boekenmarkt

Middag programma: "Ruimte puin"

- 13.30 - 14.15 uur Meteorieten - dr. Sebastiaan de Vet
- 14.15 - 15.00 uur Antarctica: zoeken van meteorieten - dr. Steven Goderis, Universiteit van Brussel
- 15.00 - 15.15 uur koffie/theepauze
- 15.30 - 16.30 uur NGV Algemene Ledenvergadering 2018

Ledenvergadering 2018

Aanmelden voor deze dag is alleen mogelijk via de NGV site www.geologienederland.nl

Leden NGV en donateurs GEA toegang gratis. Niet leden, donateurs zijn welkom bij de lezingen, deze betalen € 5,-. De toegang is inclusief koffie/thee tijdens alle pauzes, u moet wel uw eigen boterhammetje voor tussen de middag meenemen. Er is geen lunch te koop.

Bereikbaarheid Koningsbergergebouw

Universiteit Utrecht Budapestlaan 4b. Per auto: A28, afslag De Uithof. Borden Budapestlaan volgen. Bij het gebouw zijn voldoende parkeerplaatsen, op zaterdag mag u ook parkeren op de voor medewerkers gereserveerde parkeerpleinen (b.v. Princetonplein).

Openbaar vervoer: stadsbus lijn 28 vertrekt: Bushalte Utrecht CS Centrumzijde, zaterdags elke 20 minuten naar de Uithof (reistijd ca. 20 minuten). Uitstappen halte "Botanische tuinen" dan 4 minuten te voet.

Voor nadere informatie en routekaartje zie: www.geologischevereniging.nl

Algemene ledenvergadering (ALV) 2018

Op zaterdag 7 april 2018 wordt de jaarlijkse ALV gehouden in het Koningsbergergebouw van de UU. Dit jaar combineren we de Landelijke Contactdag weer met een korte Algemene Ledenvergadering na afloop van de lezingen cyclus. De dag wordt samen met de Stichting GEA georganiseerd.

Voorstel Agenda van de ALV 2018

(15.30- max. 16.30 uur)

1. Opening en mededelingen
2. Vaststellen agenda
3. Ingekomen stukken
4. Verslag vergadering van 6 april 2017 (gepubliceerd in de Mededelingen van G&H 2017, nummer 3)
5. Jaarverslag voorzitter – een terugblik
6. Jaarverslag penningmeester
7. Verslag kascommissie 2017 (mw. Hesper en dhr. R. Mooij), benoeming kascommissie 2018
8. Begroting 2018
9. Samenwerking - stand van zaken
10. NGV cursussen
11. Bestuur:
 - het bestuur stelt nieuwe bestuurskandidaten voor. Clarinus Nauta –aardrijkskunde leraar van het jaar 2017 en fervent stenenliefhebber- kan verkozen worden tot nieuwe voorzitter.
 - tegenkandidaten of andere bestuurskandidaten kunnen gekozen worden als vóór de vergadering een voorstel daartoe bij de secretaris is ingediend voorzien van de benodigde handtekeningen van NGV-leden.
 - rooster van aftreden
12. Raad van Advies
13. Plaats/Datum algemene ledenvergadering 2019
14. Rondvraag en sluiting

THEMADAG PROGRAMMA 2018

Zaterdag 22 september 2018

Themadag Vulkanische mineralen

Zaterdag 24 november 2018

Themadag Krijt

Plaats: Koningsbergergebouw Universiteit Utrecht, Budapestlaan 4 b, Uithof-Utrecht (tegenover de Botanische Tuinen) 1e verdieping; registratie, koffie/thee, tafeldemonstraties, geologische (boeken)markt in de foyer en omliggende studieruimten. Lezingen in zaal Cosmos op de 1e verdieping.

Mocht u naar deze themadag gaan, dan wordt u gevraagd zich vooraf aan te melden. Dat kan via de website van de NGV: <http://www.geologienederland.nl/themadag-archeologie-en-geologiein-nederland-verbonden.html> Als tegemoetkoming in de kosten betalen leden een eigen bijdrage van € 5,- voor koffie/thee en de organisatie. Niet-leden betalen € 10,-. Aan de ingang te voldoen. Koffie en thee zijn in de pauzes beschikbaar. U dient zelf een boterhammetje voor tussen de middag mee te nemen. (Tijdens de pauzes zijn er tafeldemonstraties.)

Oproep voor tafeldemonstraties: Voor de themadag is de organisatie nog op zoek naar mensen die een tafeldemonstratie willen inrichten over het thema van deze themadag. Bij belangstelling graag een e-mail sturen naar Henk Scholts. E-Mail: ngv.secretaris@gmail.com

CURSUSAANBOD 2018

Cursussen (NGV)

Excursie Spaanse (pre)historische en geologische monumenten deels op de UNESCO wereld erfgoederenlijst

Bij voldoende belangstelling wordt in september 2018 een weekexcursie georganiseerd via Geo-Reizen naar Spaanse (pre)historische en geologische monumenten deels op de UNESCO wereld erfgoederenlijst (Burgos, Atapuerco, Santanilla, Altamira, Las Monedas, El Castillo, Picos de Europa, Oviedo en Leon). Die liggen allen in spectaculaire landschappen die geologische worden toegelicht. Ook de landschappen, cultuur en geschiedenis van het reisgebied worden behandeld en de gastronomie wordt niet vergeten. Alle geïnteresseerden, ook niet-deelnemers aan deze korte NGV cursus 'Het Antropoceen gedefinieerd' (door Tom Reijers), zijn welkom. De details hoort u tijdens het college of van tjareijers@hetnet.nl en zijn te vinden op de website van Geo-Reizen.

Geologie van Nederland

Mini-cursus door Paul van Olm (Stichting Georeizen en NGV)

Waar: Museum Schokland – de gesteentezolder.

Wanneer: zaterdag 14 april 2018 van 11.00 – 16.00 uur

(uitloop naar 17.00 uur).

Kosten: € 25,- minimaal 10, maximaal 15 deelnemers.

U krijgt geen syllabus van deze cursus, maar een uitdraai van de vertoonde PowerPoint presentatie. Na afloop van de PP volgt een boring in Holocene/Pleistocene afzettingen op Schokland. Laarzen zijn daarvoor bij nat weer aan te raden.

Tijdens de middagpauze kunt u in het restaurant een broodje eten, het is handiger als u een boterhammetje meeneemt. Koffie en thee is uit een automaat verkrijgbaar. De inleider zorgt voor origineel (?) Schokker appelgebak.

In deze mini-cursus van één dag gaan we in vogelvlucht door de hele geologische geschiedenis van Nederland heen. Van heel oud tot heel jong. Van Precambrium tot heden, we staan natuurlijk niet bij alle tijden uitgebreid stil en de

oudste tijden “hang” ik op aan de delfstoffen die erin gevonden worden. Na de pauze spitsen we de geologie van Nederland op die Midden Nederland en op die van de NOP. De geologische processen die leiden tot klimaatsveranderingen en het optreden van warme en koude tijden worden uitgelegd. De gevolgen van die afwisseling hebben grote gevolgen gehad voor het ontstaan van het Nederlandse landschap zoals we dat nu kennen. Dat geldt ook voor Urk en Schokland. Dat waren tot 1942 eilanden in de Zuiderzee. Ze hebben hun ontstaan te danken aan de keileem die er in de voorlaatste ijstijd, het Saalien, werd afgezet. Het Scandinavische landijs bereikte toen zijn grootste omvang en schoof ook over Noord- en Midden-Nederland. De gletsjers voerden grote hoeveelheden keien en leem mee als morene materiaal. De uiterst stugge keileem is water-ondoorlatend en zeer resistent tegen erosie. Keileemvoorkomens bleven vaak als verhogingen behouden ondanks de erosieve krachten die er later op in werkten.

Foto: Inventarisatie zwerfstenen Van der Lijn reservaat Urk.

Foto: Bezoekerscentrum De Gesteentetuin – Schokland.

Veel van de oudere plaatjes die getoond worden zijn ontleend aan het boek “Geologie van Nederland”, van dr. W. de Gans (ooit mijn leermeester). Dit ANWB-boek is helaas alleen nog antiquarisch verkrijgbaar.

Na afloop van deze lezing weet u in ieder geval waar u banger voor moet zijn: voor een warme of voor een koude toekomst. Dat kunt u altijd gebruiken als de klimaatverandering weer eens ter sprake komt.

Paul van Olm

TENTOONSTELLINGEN, BEURZEN EN SYMPOSIA

Vrijdag 10 maart 2018

PaleoTime-NL Fossielenbeurs Ede

Deze beurs wordt georganiseerd door Fossiel.net-Paleontica, de Werkgroep Fossielen Wageningen en De Paleobiologische Kring, en wordt mogelijk gemaakt door donaties van standhouders en bezoekers. De toegang is gratis. Voor meer informatie zie website www.geologienederland.nl en www.werkgroepfossielenwageningen.nl

Trilobieten expositie

In het Gelders museum aan de Parkstraat 32 te Velp, kunt u tot 14-4-2018 prachtige trilobieten bewonderen. Voor meer informatie kunt u terecht op www.geologischmuseum.nl

Minerant 2018

5 en 6 mei 2018, 10-18 uur. Antwerp Expo, Jan Van Rijswijklaan 191, Antwerpen Mineralen, edelstenen, fossielen, schelpen. Tentoonstelling: Deccan Traps, Indië, Zelf goudpannen en Fluorescentie. Mineraal- en edelsteendeterminatie met polarisatiemicroscopie en spectrometrie. Gratis mineralen voor beginnende verzamelaars. Toegang € 4,- voor volwassenen. Tot 12 j. en MKA-leden gratis. Organisatie: Mineralogische Kring Antwerpen vzw. Meer informatie is te vinden op: <http://www.minerant.org/MKA/minerant.html> Info bezoekers en standhouders: Secretariaat MKA, P. Van den Bemdenlaan 107, B-2650 Edegem, Tel +32/(0)3 440 89 87

Georeizen

Eerste halfjaar 2018

Nederlands-Duitse grensstreek: 7 groeves in 2 dagen!

Zaterdag 31 maart – zondag 1 april 2018

In één weekend krijgt u van Henk Duyverman een brede introductie in de geologie van Oost-Nederland en westelijk Duitsland.

Andalusië – geologisch wandelen

Vrijdag 9 maart – zaterdag 17 maart 2018

Het Cabo de Gata UNESCO Geopark vormt een buiten-

Foto: Andalusië

gewone combinatie van geologie en landschap. Het is gesitueerd in het uiterste zuidoosten van Spanje, aan de oostkant begrensd door de Middellandse Zee en in het westen door oprijzende sierra's van de Betische Cordillieren.

Geologische stadswandeling Utrecht

Zondag 8 april 2018

Utrechters Jack Lanting en Hans Oude Nijhuis nemen u graag mee op een deels vernieuwde geologische speurtocht langs gevels en door oude straten met de loop in de hand.

Ardennen – Paleozoïsche fenomenen

Vrijdag 20 april – zondag 22 april 2018

Tijdens deze driedaagse excursie krijgt u een overzicht van de verbijsterende aardgeschiedenis van de streek. Ook de (vroegere) exploitatie van ertsen, kolen en sierstenen voor de bouw komt aan bod evenals de terecht beroemd geworden gastronomie, geserveerd in een eenvoudig frietkot of een deftig chateâu-restaurant.

De Utrechtse Heuvelrug: op pad tussen Rhenen en Veenendaal

Zondag 22 april 2018 en zondag 9 september 2018

Pim van Wamel vertelt u over de ontwikkeling van de Utrechtse Heuvelrug gedurende de afgelopen 185.000 jaar. Wandel mee naar diverse uitzichtpunten, de zandgroeve van Kwintelooijen en Plantage Willem III.

Suriname Geografische studiereis

Vrijdag 27 april – zondag 6 mei 2018

Kwartair-geologische overeenkomsten tussen Surinaamse kustvlakte en Nederland:

Geologie van het binnenland – het precambrische schild; Tropisch regenwoud en tropische landbouw; Verschillende bevolkingsgroepen in één land; Het (aardrijkskunde-) onderwijs in Suriname; Suriname en Nederland – living apart together? KNAG-leden krijgen korting op de reiskosten!

Jurassic Coast – World Heritage site in Zuid- Engeland

Zondag 13 mei – zaterdag 19 mei 2018

Unieke geologie langs de hoge kliffen van Dorset.

Jura-fossielen in overvloed; Geologie en oliewinning, uitgelegd door een professional.

Foto: Jurassic Coast

De Pyreneeën – Een half miljard jaar gebergtevorming!

Donderdag 24 mei – donderdag 31 mei 2018

Klassiek excursiegebied (honderden geologen gingen u voor!) Unieke geologische doorsnede van complete gebergtegordel. Overweldigende landschappen en grote culturele rijkdom. Drie landen: Spanje (Catalonië), Andorra, Frankrijk.

Sardinië – land van de nuraghes

Dinsdag 29 mei – zaterdag 9 juni 2018

Ga mee op zoek naar de sporen van de oudste culturen in het binnenland van dit eiland, waar geologie en mens tezamen komen...

Alpen – geologische wandelingen

Woensdag 27 juni – vrijdag 6 juli 2018

U kunt meewandelen met de ervaren Alpenkenner Hans de Jong, fysisch geograaf en sinds meer dan 25 jaar geologisch berggids in de Alpen.

Foto: Alpen

Western Gneis Region, Noorwegen

Vrijdag 20 juli – maandag 30 juli 2018

Met Herman van Roermund gaat u op reis langs prachtige fjorden en eilanden op zoek naar het ontstaan van de topografie en geomorfologie van de schitterende landschappen, de structuur van het gebergte en de meest voorkomende gesteententypes, eclogiet!

Zuid-Pyreneeën – bekkensedimentologie en gebergtevorming

Zondag 30 september – vrijdag 5 oktober 2018

Gebied met wereldvermaarde geologie. Bijna alle Europese universiteiten en oliebedrijven komen hier met hun studenten langs.

In ontwikkeling voor 2018

Reis naar: Zuid-Afrika in augustus, Noord Spanje en Bornholm in september.

Voor 2019: Cycladen en Marokko in het voorjaar.

Meer info voor 2018 kunt u vinden in de mededelingen van nr. 2 G&H 2018 en op hun website:

<http://www.georeizen.nl/> Heeft u nog vragen dan kunt u bellen met Paul van Olm: 06-53978137

NIEUWS VAN DE AFDELINGEN

Nieuws uit Limburg

Allereerst natuurlijk voor iedereen de beste wensen voor 2018.

De excursies zijn alweer geregeld. De ENCI kan gelukkig nog heel 2018 bezocht worden, maar alleen voor leden van de afdeling Limburg. De directie heeft zelfs toestemming gegeven voor een groter aantal excursies in 2018. De andere excursies zijn wel voor iedereen vrij toegankelijk. De ENCI is al begonnen met de herinrichting van de groeve. Kijk maar eens op <http://www.enci-gebied.nl>. Daardoor is het mogelijk, dat gedeelten van de groeve niet mogen worden betreden. Het kan zelfs voorkomen, dat een excursie helemaal niet doorgaat. Wij verzoeken iedereen dan ook van te voren op onze website te checken of de excursie eventueel niet doorgaat. De excursies naar groeve 't Rooth zijn helaas niet meer mogelijk. Wel houden we nog de vinger aan de pols.

De komende excursies:

Zaterdag 17 maart

Groeve ENCI Maastricht; zie instructies op de betreffende pagina

Zaterdag 31 maart

Groeve ENCI Maastricht

Zaterdag 7 april

Grindgroeve l'Ortye te Meers-Stein. Bijeenkomst:

9.30 uur, op de parkeerplaats bij het nieuwe gemeentehuis van Stein, Stadhouderslaan 200, tegenover het ANWB tankstation.

Zaterdag 14 april

Groeve ENCI Maastricht

ZONDAG 22 april

Geologische wandeling rond Meerssen. Vertrek om 12.30 uur bij de parkeerplaats van de kerk van Ulestraten;

Sint Catharinastraat 1, 6235 BC Ulestraten.

Zaterdag 28 april

Groeve ENCI Maastricht

Zaterdag 12 mei

Groeve ENCI Maastricht

Zaterdag 19 mei

Groeve ENCI Maastricht

Zaterdag 26 mei

Steenstort van de v.m. Staatsmijnen Emma en Hendrik te Brunssum.

Bijeenkomst: 9.30 uur, bij de ingang Hendrik B.V. aan de Waubacherweg 20 (grensweg) in Brunssum. Veiligheids-hesjes verplicht.

Zaterdag 16 juni

Groeve ENCI Maastricht

Zaterdag 30 juni

Groeve ENCI Maastricht

Zaterdag 7 juli

Steenstort voormalige mijn Laura en Vereniging te Eygelshoven

Zaterdag 14 juli

Groeve ENCI Maastricht

Zaterdag 28 juli

Groeve ENCI Maastricht

Zaterdag 11 augustus

Groeve ENCI Maastricht

Zaterdag 25 augustus

Groeve ENCI Maastricht

Zaterdag 1 september

Steenstort van de v.m. Staatsmijnen Emma en Hendrik te Brunssum.

Zaterdag 8 september

Groeve ENCI Maastricht

Zaterdag 22 september

Groeve ENCI Maastricht

Zaterdag 29 september

Grindgroeve l'Ortye te Meers-Stein.

Zaterdag 6 oktober

(advertentie)

TERRA INCOGNITA

Terra Incognita heeft de grootste verzameling geologische boeken en kaarten van Nederland. Zoekt U geologische boeken, reisgidsen, excursiegidsen, mineraal- en fossielen-boeken, ga dan naar www.antiqbook.nl en zoek bij **Terra Incognita**.

Groeve ENCI Maastricht

Zaterdag 20 oktober

Groeve ENCI Maastricht

Zaterdag 3 november

Groeve ENCI Maastricht

ZONDAG 11 november

Geologische wandeling in de Voerstreek. Vertrek om 13.00 uur in 'Gravenvoeren op het parkeerterrein gelegen aan de Boomstraat. Bij het tankstation omhoog rijden langs restaurant Mostar tot ongeveer bovenaan de helling.

Data en nadere gegevens over de lezingen en excursies van de afdeling Limburg worden ook gepubliceerd op de website van de NGV Afdeling Limburg:

<https://www.geologie.nu/afdelingpage/homepage-3/>

Miel Doumen

Secretaris afdeling Limburg

Werkgroep Fossielen Wageningen

Vrijdag 10 maart 2018

PaleoTime-NL Fossielenbeurs Ede

Op 10 maart 2018 vindt in Ede voor de vierde keer een internationale fossielenbeurs plaats, dit jaar onder de naam PaleoTime-NL. Deze beurs, die zich het grootste paleontologische evenement van Nederland mag noemen, is bedoeld voor het uitwisselen van kennis en voor het kopen, verkopen en ruilen van fossielen. Daarnaast is er een programma vol interessante lezingen, kunnen bezoekers hun eigen fossielen laten onderzoeken door experts aan de determinatietafel en is het mogelijk om live de preparatie van een fossiele trilobiet te volgen. Deze beurs wordt georganiseerd door Fossiel.net-Paleontica, de Werkgroep Fossielen Wageningen en De Paleobiologische Kring, en wordt mogelijk gemaakt door donaties van standhouders en bezoekers. De toegang is gratis.

Foto: PaleoTime fossielenbeurs Ede

Vrijdag 6 april 2018

Lezing wordt nog ingevuld. Check onze website.

Alvast noteren: De bijeenkomsten van najaar 2018 zijn vrijdagavonden 7 Sep, 5 Okt, 2 Nov en 14 Dec. De bijeenkomsten vinden plaats in 'Ons Huis', Harnjesweg 84 te Wageningen. De avonden duren van 19.30 uur tot uiterlijk 22.00 uur. Voor meer informatie zie onze website www.werkgroepfossielenwageningen.nl

Afdeling Weert Geologie Vereniging Mente et Malleo Afdeling Weert

Graag nodigen wij u uit voor de volgende activiteiten
Zaterdag 7-4-2018

Excursie Hoog-droog stuifzand & Laag-nat veen
(o.l.v. Ad Havermans)

Zaterdag 14-4-2018

Excursie in de Grote Peel (Piet Blankers)

Meer info over de datum volgt nog...

Excursie Ulestraten (IVN-Spaubeek)

Zaterdag 19-5-2018

Vulkaan wandeling Strohn

Meer info hierover: www.mente-et-malleo.nl

of mail infomente.et.malleo@gmail.com

Afdeling Winterswijk Programma verenigingsavonden NGV

Programma eerste helft 2018

Maandag 12 maart

Welbekend en zeer gewaardeerd: Eric Mulder. Op de hem zo eigen wijze komt hij ons vertellen over het onderwerp Ichthyosauriërs.

Maandag 9 april

Bert Hummel uit Steenwijkerwold zal ons gaan vertellen over Jutland. Niet alleen over de geologie ervan, maar ook natuur en cultuur zullen aan bod komen.

Maandag 14 mei

Deze avond zal nog nader worden ingevuld. Misschien zou het een uitwisseling met de NGV-afdeling Twente kunnen worden.

... juni

Een nader te bepalen bijeenkomst ter afsluiting van het seizoen.

Ook dit seizoen worden de bijeenkomsten weer gehouden in de Zonnebrinkkerk.

Adres: De Zonnebrink 61, Winterswijk. Aanvangstijd: 20.00 uur.

Regio België Excursie BVP-NGV 2018

Zaterdag 19 Mei 2018

Onder-Carboon excursie naar de groeve Gauthier Winqcz te Naast (Soignies-Zinnik).

Hiervoor reserveren wij 12 à 13 plaatsen voor NGV-leden die naar België willen afreizen. Alle geïnteresseerden voor deze excursie mogen zich aanmelden via een e-mail naar het secretariaat van de Belgische Vereniging voor Paleontologie. In deze mail vragen wij om volgende gegevens in te vullen: naam, voornaam, geboortedatum, mobiel telefoonnummer en adres.

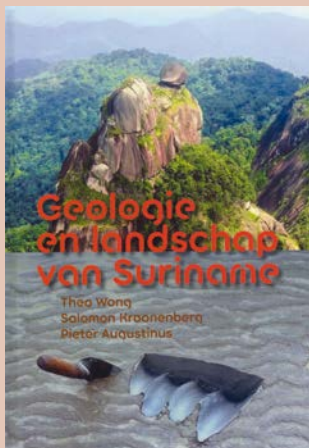

Alle ingeschreven personen krijgen inde aanloop naar de excursie een e-mail met de nodige informatie betreffende afspraken, veiligheidsregels, wat mee te nemen enz...
BVP Secretariaat: bvp.secretariaat@gmail.com
www.paleontologie.be
<https://www.facebook.com/paleontologieBVP>

BOEKBESPREKINGEN

Geologie en landschap van Suriname

Theo Wong, Salomon Kroonenberg & Pieter Augustinus.
LM Publishers, 2017, Volendam,
ISBN 978-94-6022-459-1, € 24,50, 184 blz.

Het werd hoog tijd dat er eens een boek verscheen over de geologische geschiedenis van Suriname. De auteurs vermelden op de omslag dat ze hun jarenlange geologisch onderzoek in talrijke publicaties hebben vastgelegd, maar dat dit boek toch voor een breder publiek toegankelijk is. Het boek introduceren zij op de omslag met een groot aantal vragen:

“Hoe is Suriname ontstaan? Wat is de oorsprong van haar gesteenten? Hoe ontstaan soela's? Waar kan je bauxiet vinden? Waarom verandert de kust zo snel?...” Deze en nog veel meer vragen worden in het boek uitvoerig behandeld en beantwoord.

In de tweede alinea op de achterkant van het boek stellen de auteurs vast: “Dit is het eerste Nederlandstalige boek dat in begrijpelijke termen uitlegt hoe de ondergrond, het landschap en de delfstoffen van Suriname zijn ontstaan”. Daarmee is het ook geschikt voor het voortgezet en hoger onderwijs.

Na een korte inleiding over de ligging van Suriname en het Guianaschild als gevolg van de platentektoniek blijkt al direct in het tweede hoofdstuk dat het wel heel handig is als je redelijk bekend bent met de mineralogie en het ontstaan van gesteenten in het algemeen. Salomon Kroonenberg gaat namelijk in dit hoofdstuk uitgebreid in op alle gesteentesoorten van het Surinaamse binnenland. En dat zijn er heel wat. Hij heeft veel onderzoekservaring met de geologie van het onherbergzame binnenland opgedaan. Hij weet, zoals ook in zijn andere boeken en zijn colleges, met zijn bekende vlotte schrijf- en spreekstijl met voorbeelden uit het alledaagse leven de lezer of toehoorder gemakkelijk te boeien. De lezer moet zijn verhaal in dit boek wel goed bijhouden, want het hoofdstuk ritselt van de vaktermen. Ze worden weliswaar kort en goed verklaard, maar het gaat in een moordend tempo.

Het boek bevat heel veel foto's, kaarten en andere afbeeldingen. Sommige daarvan, zoals de internationale chronostratigrafische tabel, de geologische tijdschaal dus, zijn zo

klein afgebeeld dat de tekst zonder loep eigenlijk niet goed leesbaar is. Andere afbeeldingen, zoals de schematische doorsnede Tafelberg zijn daarentegen door hun eenvoud juist zeer begrijpelijk en behoeven nauwelijks toelichting. Veel foto's hebben helaas een nogal klein formaat en zijn niet altijd even scherp, dit in tegenstelling tot de meeste profielen.

Na 40 bladzijden begint de uiteenzetting van de geologische geschiedenis van Suriname. De nieuwste, weliswaar vereenvoudigde, geologische kaart van het land is hierbij afgedrukt. De verschillende formaties worden uitgebreid besproken. Bij de nauwkeurige beschrijving van de oudste gesteenten zou eigenlijk een gedetailleerde kaart van Suriname, waarop zo veel mogelijk topografische namen staan, noodzakelijk zijn, anders raakt de lezer snel de oriëntatie van de genoemde voorbeelden kwijt.

Vermoedelijk zijn de hoofdstukken over het landschap van het binnenland en de kustvlakte het gemakkelijkst leesbaar voor hen die niet gespecialiseerd zijn in gesteenten en mineralen. Voor lezers die vooral geïnteresseerd zijn in de winning van delfstoffen in het algemeen biedt het boek eveneens zeer goede informatie. Suriname is rijk aan goud, bauxiet, kaoliniet en aardolie. De auteurs besteden aan de winning ervan uitgebreid aandacht.

Ontstaan en ontwikkeling van de kustvlakte is voor Nederlanders zeer interessant om te lezen vanwege de overeenkomsten en verschillen met de Nederlandse kust. Alleen al daarvoor is het boek een aanrader voor zowel Surinaamse als Nederlandse geologen, geografen en andere belangstellenden. Bij hen mag het boek zeker niet in de boekenkast ontbreken.

(Boekrecensie door drs. Hans de Jong)

Grundlagen und Praxis der Gesteinsbestimmung

Horst Peter Hann, Quelle et Meyer Verlag, Wiebelsheim,
2016, ISBN 978 494 0165 42, 352 p. € 19,95

Dit Duitstalige boekje over gesteente theorie en criteria om gesteenten te herkennen en te benoemen is goed opzet en uitbundig geïllustreerd met foto's van handstukken en met verklarende diagrammen. De indeling is logisch: Algemene beginselen, Magmatische -, Sedimentaire- en Meta-morfe gesteenten, literatuur verwijzingen, lijst van verklarende woorden en trefwoorden register. De behandeling van de

stof is systematisch, doordachte en voor ieder geïnteresseerde een uitstekende introductie in deze materie. Niet alleen in het herkennen en benoemen van gesteenten maar ook in aanverwante geologische onderwerpen die het begrijpen vergemakkelijken. Dat soort informatie staat in

de zogenaamde 'Infokasten' die gaan over hoe gesteenten uit mineralen zijn samengesteld en hoe die herkend kunnen worden. Bij het herkennen van de gesteenten helpen ook de texturen (=gesteente 'weefsels') en structuren. Het herkennen van de mineralen is gebaseerd op een combinatie van kristalsymmetrie, -tweelingvormen, de algemene uiterlijke vorm, glans, hardheid, het breuktype, de kleur van een streep (op ongeglazuurd porseleinen) en de chemische reactie (met zoutzuur). De opbouw van gesteenten wordt geïllustreerd met duidelijke diagrammen. Het 'samen voorkomen' (de paragenese) van mineralen en de betekenis daarvan voor gesteentevorming komt aan de orde. Ook worden enkele andere algemene aspecten van gesteentesoorten kort en puntig samengevat zoals het ontstaan van de aardse atmosfeer, van de aardkorst, de kringlopen van gesteenten en mineralen en het ontstaan van de oceanen.

Stollingsgesteenten worden besproken aan de hand van de voornaamste voorkomende mineralen. Die worden uitvoerig besproken in bovengenoemde termen en geïllustreerd met duidelijke diagrammen en goed gekozen foto's van handstukken. Fasen diagrammen en tabellarische gegevens completeren het geheel. De manier waarop stollingsgesteenten op verschillende plaatsen worden gevormd binnen de plaat tektonische kringloop wordt toegelicht. Magmatische differentiatie en de kristallisatievolgorde van mineralen worden geïllustreerd. Ook de verschillen tussen intrusieve (in de aardkorst binnengedrongen) en extrusieve (aan het aardoppervlak uitgevloeiende) stollingsgesteente komen aan de orde naast de nomenclatuur en petrografie van stollingsgesteenten, de verse- en verweringskleur en andere uiterlijke gesteentekennmerken. Het ontstaan van de aarde, de aardkorst, de gebergten daarop, de fundamentele breuken die slenken begrenzen verklaart de soorten stolling gesteenten en hun uiterlijke en innerlijke aspecten.

Sedimentaire gesteenten worden besproken als (silici)clastica, carbonaten, evaporieten (indampingsgesteenten) en organische gesteenten (olieschalie, turf, bruinkool en steenkool). Voor alle categorieën worden vorming en afzettingprocessen besproken en geïllustreerd evenals het textuure (uiterlijke) aanzien en de structurele onderlinge organisatie en oriëntatie van korrels of kristallen. Processen worden toegelicht die werkzaam zijn bij gesteenteverharding door de tijd en door toenemende begraving en olopemde temperatuur. De voornaamste sedimentaire gesteenteclassificaties komen aan de orde evenals de economische betekenis van sedimentaire gesteenten. Vooral bij carbonaten komen – in beperkte mate – ook fossielen aan de orde voor zover het gesteente bouwende organismeresten zijn.

Metamorfe gesteenten zijn dynamisch metamorf door heroriëntatie van structurele en texturele aspecten door ongelijke regionale druk en temperatuur, of statisch metamorf, ontstaan bij gelijkmatige druk en temperatuur. Bij toenemende druk en temperatuur kunnen metamorfe gesteenten overgaan in anatexis producten of door opsmelting in palingenetische producten. De verschillende graden van metamorfose worden besproken en geïllustreerd met associaties van mineralen (paragenesen). De voornaamste groepen metamorfe gesteenten worden geïllustreerd en besproken. Algemene begrippen zoals prograduele en

retrograduele metamorfe processen en de metamorfe facies komen aan de orde, gevolgd door een systematische bespreking van de metamorfe gesteenten per overwegende mineraal groep. Daarbij worden onderscheiden: Regionaal metamorfose, hoge druk metamorfose en contact metamorfose, allen in duidelijk geïllustreerde gesteentegroeperingen.

Het geheel overziend is dit boekje meer dan een hulpmiddel om gesteenten te herkennen en te benoemen; het verklaart het ontstaan van gesteenten en legt daarbij ook een reeks van fundamentele geologische begrippen uit. Onmisbaar voor personen die oprecht geïnteresseerd zijn in geologie en als zodanig hartgrondig aanbevolen.

*Boekrecensie door Tom J. A. Reijers
tjareijers@hetnet.nl*

Steine an deutschen Küsten. Finden und Bestimmen.
Roland Vinx, 2016, Quelle & Meyer Verlag, Wiebelsheim, Duitstalig, gebonden,
ISBN-13: 978-3494016856 279 p, € 19,95

Onder de kliffen en duinen op de stranden van de Duitse kusten van de Oost- en de Noordzee kan een schat aan aangespoelde rolstenen gevonden worden. Ze zijn vooral afkomstig van het Baltische en Scandinavische grondgebied. Ze werden in de ijstijd door ijs aangevoerd en deels in de kliffen opgenomen, of door zeestromen over de bodem van de Oost- en Noordzee meegevoerd en aangespoeld. Iedere steen

heeft zijn eigen geschiedenis. Het verschil tussen de stenen aan de Oostzeekust (voornamelijk uit Scandinavië en het Balticum) en aan de Noordzeekust, (kalksteen en vuursteen uit de kliffen van Jutland) is opvallend.

De gesteentevorming in de oorsprongsgebieden kan gereconstrueerd worden met enige kennis van gesteente petrologie. Die wordt in dit Duitstalig boekje verschaft. De opeenvolgende stappen: erosie uit het Scandinavisch grondgebied en uit de klifkusten van Jutland, transport en de manier van afzetten vereisen enige kennis van sedimentologie. Die wordt gegeven. Daarnaast wordt enige achtergrondinformatie gegeven over algemene geologie en hiermee kan iedere geïnteresseerde stenenverzamelaar de geschiedenis van de rolstenen aflezen. De goede afbeeldingen helpen daarbij. Een boeiende hobby waarvoor dit handzame boekje behulpzaam is als leidraad.

In een inleidend overzicht worden de oorspronkelijke vormingsgebieden van de gesteentegroepen kort toegelicht. Enkele grondbeginselen van gesteentekunde worden uiteengezet. De Baltische en Scandinavische gesteenten werden in speciale gesteenteprovincies gevormd die op een

overzichtskaart worden getoond. De eroderende en de transporterende processen van water en van ijs die de erosieproducten op de Noord-Duitse stranden brengen worden samengevat. Elke Scandinavische gesteenteprovincie weerspiegelt een oeroude geologische geschiedenis, elk heeft eigen kenmerkende gesteenten met eigen mineraalassociaties die te vaak goed zien zijn in de afgeslepen kleine en grote strandkeien. Wat ontbreekt, is een korte bespreking van de Tertiaire preglaciale Eridanos rivier die ook gesteenten (en barnsteen) uit Scandinavië aanvoerden en die in de Germaanse Noord-Duitse (en -Nederlandse) vlakke afzette. Sommige van die gesteenten zijn ook als rolstenen op het strand terecht gekomen. Om gesteenteherkomst te determineren is het zaak de mineralen associaties in de gesteenten te herkennen. De eerste stap daartoe is de eenvoudige onderverdeling in lichtgekleurde (kwarts, veldspaat, muscoviet) en donker gekleurde (biotiet amfibool en pyroxeen) mineralen. Naast kleur helpt ook de hardheid om bijvoorbeeld granaten, chloriet en calciet mineralen te herkennen. Met deze kennis kunnen de gevonden gesteenten geordend worden als intrusie-, gang- of extrusie-, sedimentair - of metamorf gesteente. Dat helpt bij het herkennen van hun afkomstgebied. Petrografisch-mineralogische gesteentediagrammen helpen verder. Door veelvuldig gebruik ervan neemt de vaardigheid toe om mineralen te herkennen en rolstenen te benoemen.

Een aparte sectie is gewijd aan gesteenten uit de bovenste aardmantel. Weer een andere sectie aan gesteenten uit het zuidelijke deel van Scandinavië waarvan vooral per gesteenteprovincie herkenbare granieten. Ook wordt aandacht gegeven aan de het grondgebergte bedekkende sedimentaire gesteenten. Beide pakketten gesteente worden gescheiden door een tijdshiaat van ca. 1,2 miljard jaar. In die bedekkende sedimentaire gesteenten, vooral in de carbonaten, komen goed herkenbare fossielen voor. Ze krijgen kort de aandacht krijgen als milieu indicatoren. Daarnaast worden de verschillende vormen, structuren, texturen en kleuren van vuursteen van diverse herkomst besproken. En een reeks texturele en structurele gesteenteverschijnselen zoals boorgaten, stylolieten, gesteente mineralisaties, vermengde magmasoorten en intrusie brecciaties. Een literatuurlijst en een zakenregister eindigen dit werk dat hartgrondig word aanbevolen aan actieve gesteenteverzamelaars en aan algemeen geïnteresseerden in geologie.

*Boekrecensie door Tom J. A. Reijers
tjareijers@hetnet.nl*

Een heerlijke geologische wandeling op de Noetselerberg in Nijverdal

De Sallandse heuvelrug is een gebied met een enorme verscheidenheid aan geomorfologische verschijnselen. In een wandeling van 1,5 uur loopt u over een plateau ontstaan is door het landijs. Even later loopt u door een sneeuw smeltwaterdal en komt u uit op een puinwaaier waarop zich stuifduinen hebben gevormd. Op deze puinwaaier is ooit een kleine agrarische nederzetting ontstaan met een es. Omhooglopend richting het bezoekerscentrum loopt u deels door een holle weg.

Foto: Stuifduin omgeving Twilhaar doorsneden door pad.

U begint de wandeling bij het Buitencentrum Sallandse Heuvelrug (SBB) (Grotestraat 281 te Nijverdal). U kunt ook met de trein naar Nijverdal gaan en lopen naar dit bezoekerscentrum. Er is bij het bezoekerscentrum een grote parkeerplaats. Bij het bezoekerscentrum kunt u informatie krijgen over diverse wandelingen. Buiten vindt u een paal met daarop een groene pijl met een kleine blauwe cirkel waarin een mammoet is afgebeeld. U volgt in deze wandeling 'De mammoet'.

De wandeling voert u over een bebost plateau. Her en der ziet u waterwinnings activiteiten van Vitens. De stuwwal waarop u loopt is ontstaan in het Saalien: Stadium 6. 200.000 tot 130.000 jaar geleden. Omdat er bewijzen zijn dat grote zwerfstenen her en der lagen op dit plateau, verspreid over de gehele Sallandse heuvelrug, gaat men er van uit dat het landijs uiteindelijk over de stuwwal heen is geschoven (overreden). De zwerfstenen zijn in de loop der eeuwen opgehaald en gebruikt als bouwsteen en wegverharding. U komt uit bij een uitkijkpunt. U ziet om u heen de heuvels (Koningsbelten; Noetselerberg; Haarlerberg) en de begroeiing met o.a. heide. De gebieden met heide worden vergroot zodat de overlevingskansen van het korhoen toenemen.

Vanaf dit uitkijkpunt gaat er een pad naar beneden. U ziet op de grond het zeer grindrijk materiaal waaruit de stuwwal is opgebouwd. Er ligt o.a. kwarts; lydiet; jaspis; granitisch materiaal en kwartsiet. Het wijst op een herkomst van materiaal aangevoerd door de Rijn en de Eridanos.

U loopt even later evenwijdig aan de hoogtelijnen en komt na een kwartier uit bij een vijfsprong. Met een scherpe bocht naar rechts daalt u verder af. U loopt door een 'rivierdal'. In het Saalien en Weichselien was de ondergrond bevroren. Het water kon niet wegzakken. Gevolg de neerslag meestal in de vorm van sneeuw kon in de korte

Foto: Uitzicht vanaf Noetselerberg.

warme periode niet wegzakken in de bodem en liep over de oppervlakte weg. Hier ontstond geleidelijk aan een dendritisch afwateringspatroon. Er is sprake van een selectief transport want het grove materiaal bleef liggen of werd maar over korte afstand vervoerd en het fijne materiaal werd over een grotere afstand vervoerd. Er wordt in dit verband dan ook gesproken over sneeuwmeltwaterdalen. Dit fijne materiaal kon in het Weichselien gaan verstuiven en er ontstonden duinen. Op diverse plaatsen, bijv. onder de stronk van een omgewaaide boom, kunt u voelen dat het fijn en makkelijk te verstuiven zand is. Op deze stuifzandgronden is men gaan boeren en er ontstond een kleine es. Het kreeg de naam Twilhaar. Haar heeft betrekking op een verhoogde zandrug (in dit geval een zandduin) en Twil betekent o.a. vorkachtig gespleten stam of tak.

Het pad gaat langs de schaapskooi richting het Buitencentrum. Door erosie is het pad uitgesleten en zou je kunnen gaan spreken van een holle weg. In het Buitencentrum is een café gevestigd waar u kunt uitrusten van deze 1,5 uur durende wandeling.

In het boekje 'Geologie en geomorfologie' vindt u meerdere geologisch getinte wandelingen en fietstochten.

Over de auteur

Clarinus Nauta is een gepensioneerd Aardrijkskundeleraar die 40 jaar lang een geologieclub heeft geleid op CSG Reggesteyn. Hij schreef eerder het boekje: 'Geologie en Geomorfologie van de Sallandse heuvelrug' (november 2010).

Gezocht: Voorzitter (m/v) NGV

Wij zoeken iemand met de volgende kwaliteiten:

Kennis van en contacten in het (amateur)-geologische veld in NL en daarbuiten; een teamspeler en verbinder met nieuwe verjongende ideeën voor onze Nederlandse Geologische Vereniging. In het bezit zijn van een gemoedelijk, vriendelijk karakter, onderhoudend en welbespraakt.

Uitvoering:

Onze voorzitter geeft leiding aan de vereniging, bepaalt mede het verenigingsbeleid en vertegenwoordigt de vereniging in- en extern. Hij/zij vormt samen met de secretaris en penningmeester het dagelijks bestuur en dat is een belangrijke functie die wel wat werk met zich meebrengt maar ook veel dankbaarheid van onze kant oogst.

Onze scheidende voorzitter zal de nieuwe voorzitter natuurlijk voorbereiden op zijn/haar functie. Ziet u deze pittige doch dankbare functie wel zitten, dan kunt u contact opnemen met:

ngv.voorzitter@gmail.com

(advertentie)

HENSKENS FOSSILS®

DIGGING - PREPARATIONS - WHOLESALE - EXHIBITIONS

International Dinosaur Digging Team®

Eikenboomgaard 11-13, 5341 CT, Oss (The Netherlands)

PH: +31 (0) 412 63 46 69

E-mail: theo@henskensfossils.nl

Open: Monday - Friday 8:00 am - 5:00 pm (CET)

Opening hours showroom: Saturday 10:00 am - 3:00 pm (CET)

WWW.HENSKENSFOSSILS.NL

